

สรุปการจัดการความรู้

๑. ชื่อชุมชนนักปฏิบัติ (CoP, Community of Practice)

กลุ่มการสอน ๔ การพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ

สมาชิกชุมชนนักปฏิบัติประกอบด้วย

๑. อ.พินทอง ปินใจ
๒. อ.นงนุช ปัญจธรรมเจริญ
๓. อ.สมัยพร อาซาล
๔. อ.สิริสุดา เตชะวิเศษ
๕. ดร.ปรศนี สมิต
๖. อ.พงศ์พัชรา พรหมเผ่า
๗. อ.เปรมฤดี ศรีวิชัย
๘. อ.วราภรณ์ ศรีจันทร์पाल
๙. อ.สมศรี ทาทาน
๑๐. อ.ปัทมา ธีฎปานสิน
๑๑. อ.ณัฐติพร อ้นด้วง
๑๒. ดร.กฤตพัทธ์ ฝึกฝน

๒. ชื่อเรื่องการจัดการความรู้

“การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (PBL) รายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ ๑”

๓. วิเคราะห์ความสอดคล้อง (นำมาจากแผน KM วิทยาลัยปีงบประมาณ ๕๘

๓.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ เร่งรัดพัฒนาการบูรณาการทุกพันธกิจเพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีสมรรถนะสูง

๓.๒ เป้าประสงค์ที่ ๓ วิทยาลัยมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ(แผน คน เงิน งาน)

๓.๓ กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพและรองรับการเปลี่ยนแปลง

แผนการจัดการความรู้ของวิทยาลัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก(PBL) วิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ ๑”

๔. ปัญหาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาวิชาชีพการพยาบาลในปัจจุบันมีความก้าวหน้าสูง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ การศึกษาพยาบาลมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีม ฝึกฝนสติปัญญาของตนเอง ทำหน้าที่พลเมืองที่ดี และสืบทอดจารีตและคุณค่าของไทย ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่ตนพอใจ สามารถแสดงความเห็น มีอิสระเฉพาะของตน ต้องการดัดแปลงสิ่งต่างๆ ให้ตรงตามความต้องการของตน เป็นตัวของตัวเองและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และมีความสนุกสนานและการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของงาน ความร่วมมือและความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม ดังนั้นผู้สอนจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนจาก

การเป็นผู้ให้ความรู้ เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระตุ้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการทำงานเป็นทีม

การจัดการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ ๑ เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักการและปฏิบัติการตอบสนองต่อความเจ็บป่วยของบุคคลแต่ละช่วงวัย หลักการพยาบาลแบบองค์รวมในการดูแลแก่บุคคลวัยเด็กวัยรุ่นผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในภาวะเฉียบพลันวิกฤติเรื้อรังความตายและภาวะใกล้ตายและที่มีปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับความผิดปกติของระบบทางเดินอาหารการขับถ่ายปัสสาวะผิวหนังกระดูกข้อและกล้ามเนื้อฮอโมน โดยใช้กระบวนการพยาบาลบนพื้นฐานการดูแลด้วยความเอื้ออาทรและการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยยึดหลักจริยธรรมและสิทธิมนุษยชนในการแก้ไขปัญหาสุขภาพ เพื่อมุ่งเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลในการดูแลตนเองการมีส่วนร่วมของครอบครัวโดยผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเลือกใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จึงได้จัดให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (PBL) ขึ้น โดยใช้ปัญหาเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการแสวงหาความรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นวิธีการสอนหนึ่งที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ได้ อีกทั้งเป็นการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์ของวิทยาลัยให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักอีกด้วย

๕. สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการเสาะหาความรู้

ขั้นตอนการเรียนรู้ปัญหาเป็นหลัก มีขั้นตอน ดังนี้

๑. ขึ้นเชื่อมโยงปัญหา เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนเลือกหรือออกแบบปัญหาที่เกี่ยวข้อง
๒. ขึ้นสร้างแบบแผน ประกอบด้วย

แนวคิดของปัญหา	ข้อมูลจากปัญหา	ประเด็นการเรียนรู้	แผนปฏิบัติงาน

๓. ขึ้นพบกับปัญหา ผู้เรียนร่วมกันเสนอความคิดภายในกลุ่ม ตามหัวข้อในขั้นที่ ๒ เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา โดยสมาชิกกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงข้อมูลจากปัญหาที่กำหนดมาให้ แล้วกำหนดประเด็นการเรียนรู้ที่ต้องศึกษาเพิ่ม เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาแล้วกำหนดแหล่งหาข้อมูล เมื่อกำหนดทุกหัวข้อแล้ว ผู้เรียนทุกคนไปค้นคว้าตามที่ได้รับมอบหมาย ผู้สอนคอยสังเกตและอำนวยความสะดวก

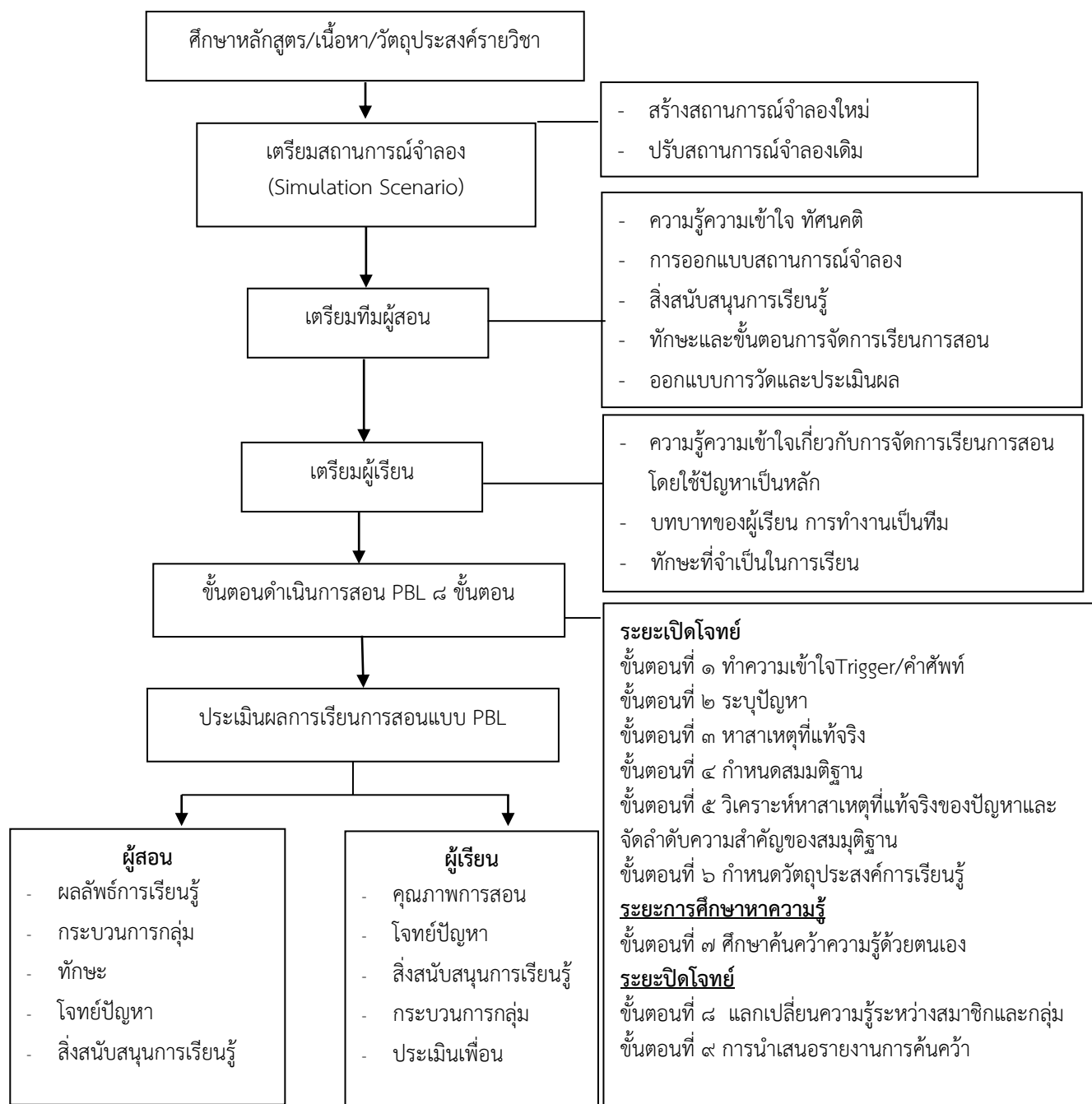
๔. ขึ้นพบกับปัญหา เมื่อได้ศึกษาความรู้ตามที่กำหนดแล้ว กลุ่มร่วมกันพิจารณาความรู้ที่ได้มานั้นว่าเพียงพอที่จะแก้ปัญหานั้นหรือไม่ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและการวิเคราะห์

๕. ขึ้นแก้ปัญหามาและสร้างผลงาน ผู้เรียนใช้ความรู้ที่ได้ศึกษามาแก้ปัญหามาหรือสร้างผลงาน แล้วนำเสนอผลงาน

๖. ขึ้นประเมินผลงานและการแก้ปัญหา จะร่วมกันประเมินทั้งผู้สอนและผู้เรียนด้วยการประเมินความรู้ ทักษะ ได้แก่ การแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รวมทั้งประเมินประสิทธิภาพของปัญหาที่ใช้ในการเรียนรู้

แนวทางการจัดการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (PBL)

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (PBL)

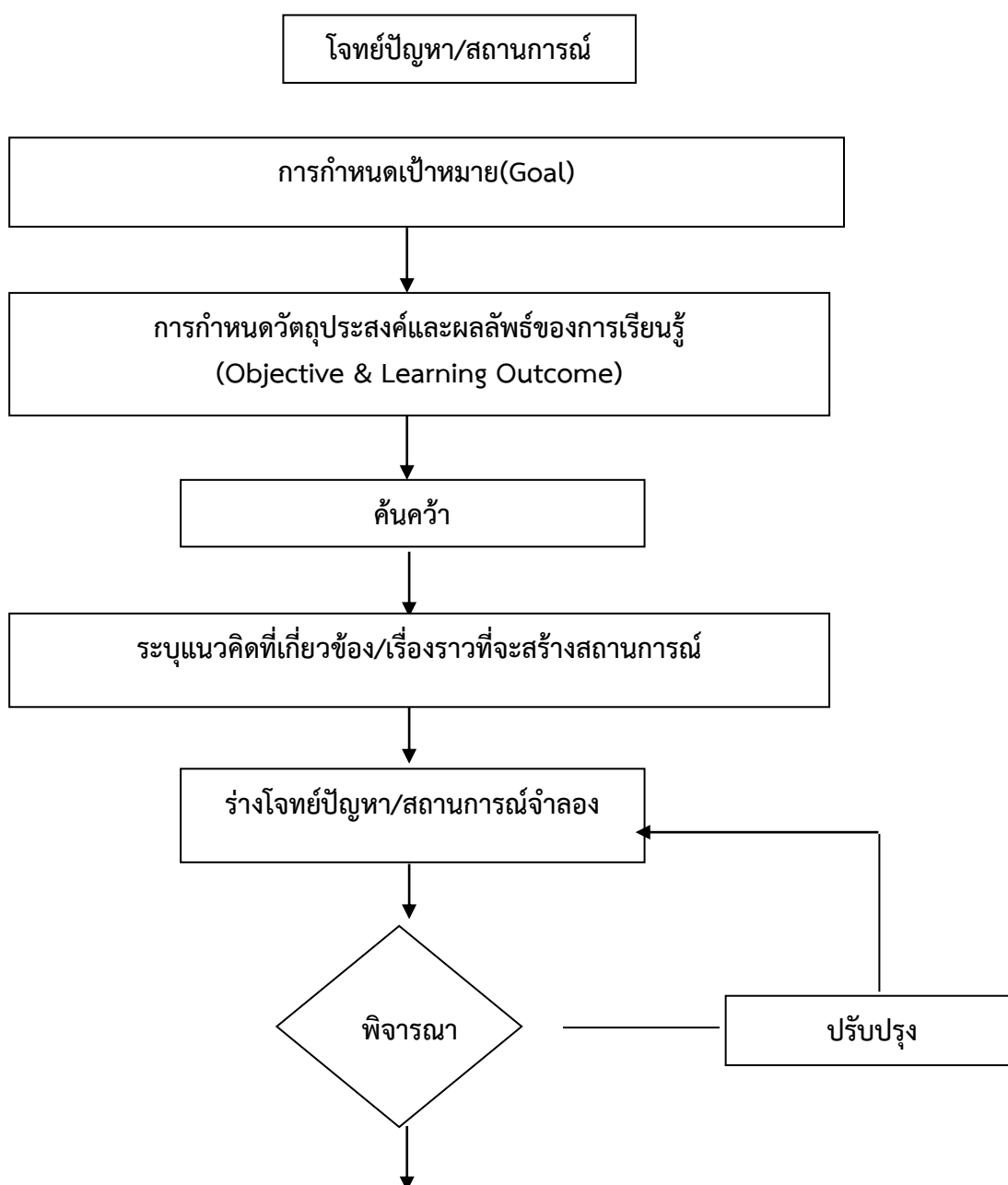
แผนภูมิที่ ๑ ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

การเตรียมโจทย์ปัญหา

โจทย์ปัญหาหรือสถานการณ์จำลองหรือเรียกสั้นๆ ว่า Scenario เป็นองค์ประกอบเริ่มต้นของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เพราะจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ จึงต้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร สามารถกระตุ้นความรู้เดิม ส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้บูรณาการความรู้และกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองคือ ๑. กระตุ้นการนำความรู้เดิมมาใช้ ๒. กระตุ้นการอภิปราย ๓. สอดคล้องกับบริบทของหลักสูตรและเนื้อหา ๔. สนับสนุนให้เกิดการบูรณาการความรู้ ๕. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการกำกับตนเอง ๖. นำไปสู่วัตถุประสงค์การเรียนรู้

เนื้อหาของโจทย์ปัญหา ควรคำนึงถึง ๑. แนวคิดจากหลักสูตร ๒. สมรรถนะที่พึงประสงค์ ๓. มาตรฐานคุณภาพที่เกี่ยวข้องรายวิชาและหลักสูตร ๔. ปัญหาสุขภาพที่สำคัญ ๕. ประเด็นปัญหาท้องถิ่น

ขั้นตอนการสร้างโจทย์ปัญหา สามารถดำเนินการได้ดังแผนภูมิที่ ๒

**โจทย์ปัญหา/
สถานการณ์จำลอง**

การเตรียมทีมผู้สอน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ให้ความรู้ มาเป็น ผู้อำนวยความสะดวก/ผู้ประสานงานการเรียนรู้ในการเรียนให้กับผู้เรียน ผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจ กระบวนการเรียนการสอน และมีการเตรียมผู้สอนในประเด็นต่างๆ ดังนี้ ดังแผนภูมิที่ ๓

๑. ให้ความรู้ความเข้าใจทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ที่มาเหตุผลในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก วิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

๒. เรียนรู้การออกแบบสถานการณ์จำลอง โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย เลือกรูปแบบ ขั้นตอนที่เหมาะสม เขียนเนื้อหา รายละเอียดที่แสดงถึงมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ การดูแลแบบองค์รวม วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อมเสมือนจริง ปลอดภัย กระตุ้นการเรียนรู้ และเหมาะสมกับระดับผู้เรียน

๓. เรียนรู้ทักษะการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

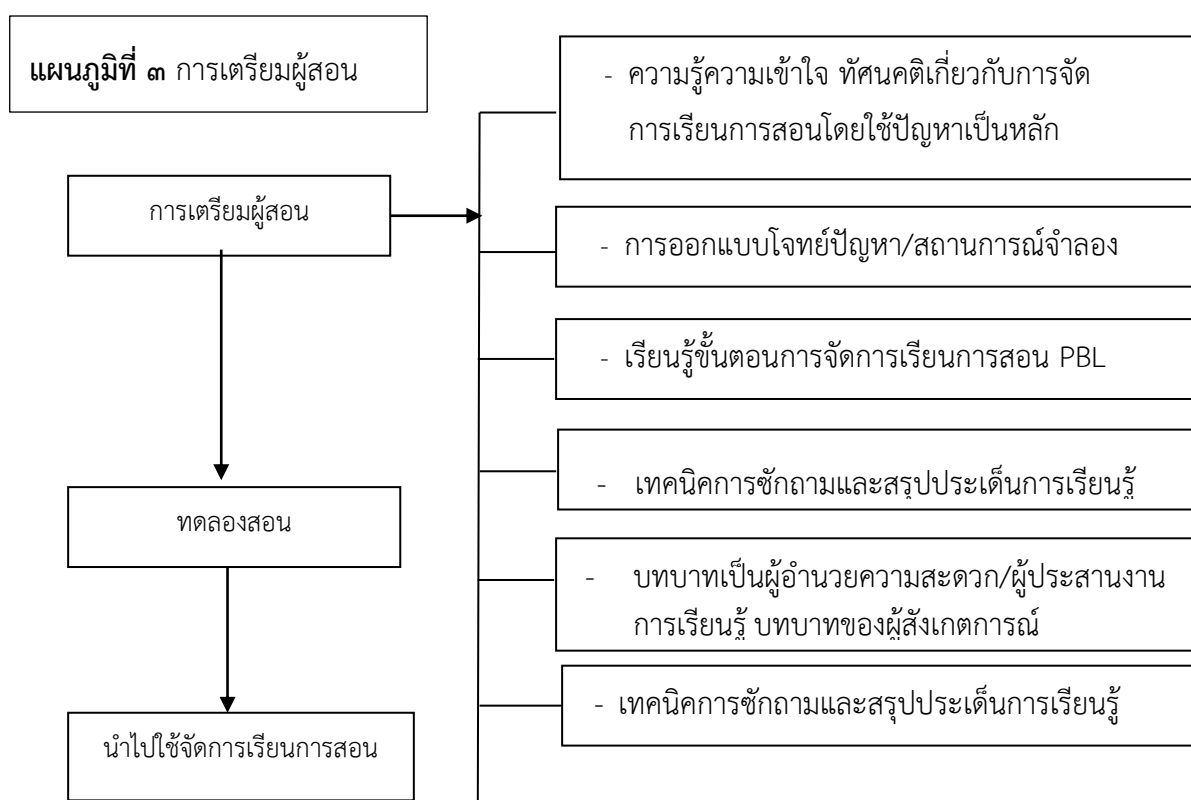
๔. บทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก/ผู้ประสานงานการเรียนรู้ บทบาทของผู้สังเกตการณ์

๕. เรียนรู้ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

๖. เทคนิคการซักถามและสรุปประเด็นการเรียนรู้

๗. เรียนรู้และออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

๘. ประชุมทีมอาจารย์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในผู้เรียน ทำความเข้าใจโจทย์ปัญหา/สถานการณ์จำลอง และการวัดประเมินผล

- การออกแบบการวัดและประเมินผล

การเตรียมผู้เรียน

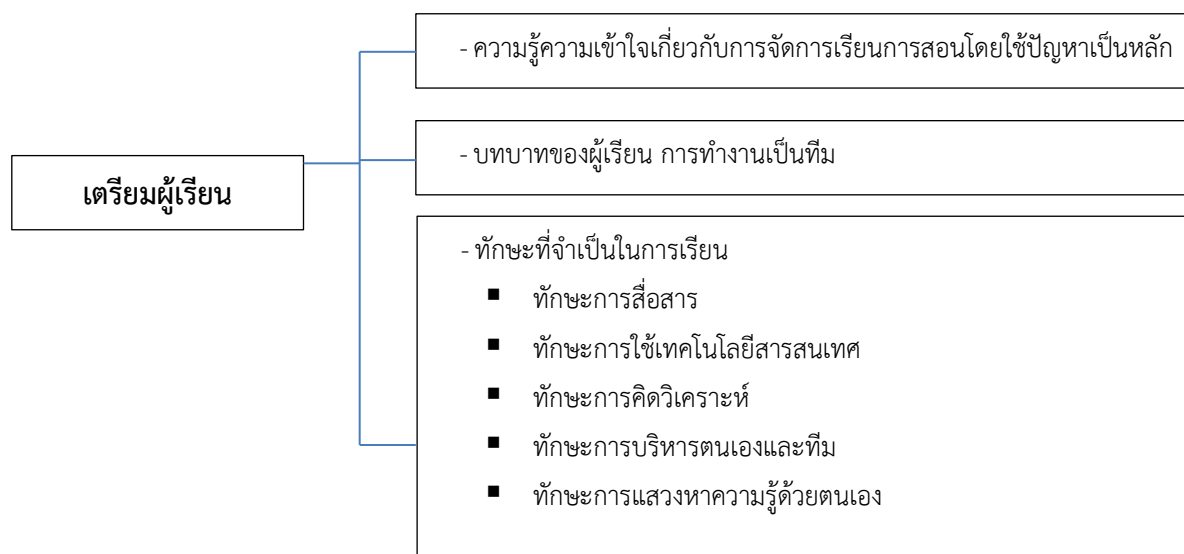
การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เน้นการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนต้องสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ค้นหาและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ รู้จักบริหารเวลา เลือกวิธีการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่ม ควรเตรียมผู้เรียนดังนี้

๑. ปรับทัศนคติต่อการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ผู้สอนอธิบายการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ขั้นตอน วัตถุประสงค์ ความสำคัญของผู้เรียนในการดำเนินการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและปรับตัวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

๒. อธิบายให้เข้าใจบทบาทผู้เรียน การทำงานเป็นทีม ทั้งการเป็นประธาน เลขานุการ และสมาชิกกลุ่ม

๓. อธิบายให้เข้าใจพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

๔. อธิบายให้เข้าใจทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เช่น ทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การบริหารจัดการตนเองและทีม และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังแผนภูมิ ๔

แผนภูมิที่ ๔ การเตรียมผู้เรียน

ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

1. เน้นที่การเรียนรู้ การสอน และผลลัพธ์ (Learning, teaching, and outcome)

2. เป็นการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลระหว่างเรียนเพื่อพัฒนาปรับปรุง การเรียนรู้

3. เป็นการประเมินกระบวนการ (Process-oriented) เพื่อดูว่าการเรียนรู้ดำเนินไปเป็นอย่างไร การวินิจฉัย(Diagnostic) อธิบายขอบเขตของการพัฒนาปรับปรุง

4. การประเมินผลสัมฤทธิ์ (Summative Evaluation) เพื่อประเมินว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงระดับมาตรฐานหรือไม่ ควรผ่านหรือไม่ผ่าน

๖. กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิก (ระบุวันเดือนปี จำนวนสมาชิก สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในแต่ละครั้ง)

สมาชิกในกลุ่มนำความรู้ที่แต่ละคนได้ไปเสาะแสวงหามาจากที่ต่างๆ มาแลกเปลี่ยนพูดคุยกันแล้ว ร่วมกันสรุปแนวทางการปฏิบัติที่ดี เขียนออกมาเป็นคู่มือครูในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เพราะสิ่งที่ได้เป็นความรู้ที่ได้สกัดออกมาเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของกลุ่มตนเองแล้ว และมีหลักฐานบันทึกเรียบร้อย พร้อมทั้งจะนำไปเสนอให้คนอื่นๆ หรือหน่วยงานอื่นเพื่อแบ่งปันความรู้ร่วมกัน

๗. วิธีการนำเอาองค์ความรู้มาใช้พัฒนางาน (ระบุวิธีการหรือขั้นตอนการดำเนินงาน)

นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ ๑ อ.สมศรี ทาทาน และทีม

๘. ผลการนำความรู้มาใช้ในการพัฒนางาน (ระบุผลผลิต ผลลัพธ์หรือผลกระทบที่ได้)

ผลผลิต

อาจารย์ผู้สอน มีทักษะในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพิ่มมากขึ้น มีทักษะการทำงานเป็นทีมและการแก้ไขปัญหาต่างๆ

ผลลัพธ์

นักศึกษา มีโอกาสได้เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก มีความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การทำงานเป็นทีม การบริหารเวลา

ผลกระทบและผลการประเมินจากนักศึกษา

เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ ๒ รุ่นที่ ๒๖ ได้มีการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ในภาคการศึกษาที่ ๓ หลายวิชา ทำให้นักศึกษาเหน็ดเหนื่อย และต้องบริหารเวลาในการทำงานกลุ่ม

- การเรียน PBL นี้ เป็นการเข้าครั้งแรก จึงทำให้มีความตื่นเต้นบ้าง ในการเข้ากลุ่มแต่ละครั้งเราต้องมีความสนใจในสิ่งที่เพื่อนพูดและอาจารย์พูด เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

- การเรียน PBL เป็นการเรียนที่ดี วิชาแรกๆ ที่เข้ากลุ่ม ไม่ค่อยมีปัญหาสักเท่าไร แต่หลังๆ เกิดการเข้ากลุ่ม PBL ทุกวิชา ความลำบากเลยเกิดขึ้น อาจารย์ควรมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักในแต่ละรายวิชาที่เรียนในภาคการศึกษาเดียวกัน

- ในการเรียนลักษณะนี้ ทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการหาความรู้ ได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน ทำให้เข้าใจในเนื้อหามากขึ้น

- ทำให้ได้ความรู้ใหม่ๆ ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ได้ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักฟังผู้อื่น กระบวนการเรียนรู้ทำให้ฝึกความกล้าในการตัดสินใจ

- เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ดีมาก ทำให้นักศึกษามีโอกาสในการเรียนรู้ครบทุกคนในกลุ่ม การบริหารเวลา การทำงานเป็นทีม ได้รู้จักการปรับตัวในการทำงานกับผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ฝึกการเป็นผู้นำ ฝึกให้เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย ความตรงต่อเวลา ฝึกให้มีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย กระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ศึกษาหาข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมทั้งฟังความรู้ที่หลากหลายนอกเหนือจากที่ตนค้นคว้ามา

- ในการเข้ากลุ่มจะมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทาง มีการกำหนดกฎ กติกา มีการจำกัดเวลาให้เหมาะสม พร้อมทั้งลดความกดดัน เพราะเป็นการศึกษากันเองระหว่างผู้เรียน โดยมีผู้สอนเป็นคนแนะนำ เสริมรายละเอียด และช่วยดำเนินการประชุม ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นหลัก

- ตอนเข้ากลุ่มรู้สึกไม่พร้อมกับการเรียนแบบนี้ วันที่จับสลากได้เป็นประธาน ทำให้รู้สึกเครียด ตื่นเต้น เพราะไม่รู้ว่าต้องทำอะไรบ้าง และหลังจากได้เรียนรู้ ทำให้ได้ประสบการณ์มากมาย ทำให้ได้สะท้อนคิดกับตนเองในเรื่องการกระตือรือร้นในการค้นคว้า และฝึกให้พยายามเป็นคนที่มีสติ มีสมาธิ ใจเย็น ก่อให้เกิดความสามัคคีกันในกลุ่ม ทั้งยังมีสัมพันธ์ไมตรีกับเพื่อนๆ ในกลุ่มมากยิ่งขึ้น

- อยากให้มีการเรียนรู้แบบนี้อีก และสนับสนุนให้มีตลอดในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ

๙. บทเรียนที่ได้รับ (สรุปองค์ความรู้ที่ได้ทั้งหมดว่าถ้าผู้อื่นจะนำไปใช้ต้องทำอะไร มีปัจจัยแห่งความสำเร็จอะไรบ้าง

- การนำไปใช้ สามารถนำไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ โดยพัฒนาโจทย์ปัญหา/สถานการณ์จำลองให้เหมาะสม สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการวัด และดำเนินการสอนตามขั้นตอน สิ่งที่สำคัญคือต้องวิเคราะห์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการวัด เพื่อจะได้ออกแบบการสอน เตรียมผู้สอน ผู้เรียน และวัดผลการเรียนรู้ได้สอดคล้องกัน